

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Побудова індексів із загальними та спеціальними визначниками у класі "8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література"

8 клас містить 3 основні підкласи: 80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія; 81 Лінгвістика. Мовознавство. Мова та 82 Література. Літературознавство. Ці класи УДК збігаються з класифікацією ББК, за винятком 398 (табл. 1).

У 80 класі збираються документи з філології в широкому розумінні, у тому числі дослідження літературних текстів як предмет загальної історії культури. Звертаємо увагу на підклас 801.81 Усні та фольклорні джерела: поєднавши його з індексом 398.21 отримуємо 801.81:398.21 Народні казки, перекази як філологічне джерело, якщо ж потрібно зібрати фольклористику в одному місці, незалежно від тематики, тоді доцільніше використовувати 398 клас у поєднанні з 001 — 398:001.

Увага. Обов'язковою умовою для систематизатора є розуміння методичних вказівок до класифікаційної рубрики, що дає змогу правильно індексувати документ, та доступність перекодованої назви документа цифрами УДК для дослідження інформації в онлайн-середовищі.

Філологію у вузькому розумінні (наприклад, лінгвістику, особливо історично-порівняльну) потрібно відносити до 81 класу, сюди також відносимо документи, що розглядають філологію з погляду лінгвістики. Для позначення історії окремих мов або мовних груп слід використовувати індекси цих мов або мовних груп і визначник 81-112.

Таблиця 1

Порівняння 8 класу класифікаційних систем УДК і ББК

УДК	ББК
8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література	80/84 Филологические науки. Художественная литература
80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія	80 Филологические науки в целом
81 Лінгвістика. Мовознавство. Мови	81 Языкознание
398 Фольклор у вузькому значенні	82 Фольклор. Фольклористика
82 Література. Літературознавство	83 История и критика мировой литературы и литературы отдельных стран
821 Художня література окремими мовами й мовними сім'ями	84 Художественная литература (произведения)

Деталізувати 81 клас потрібно за допомогою спеціальних визначників (СВ) =...276/282 із таблиці загальних визначників (ЗВ) мови (Таблиця 1с). Наголосимо, що у попередній версії УДК (станом на 2006 р.) клас 81'276.6 Професійні та технічні мови. Технолекти був СВ і вже вилучений (Зміни та доповнення 2007/2008) та відповідно вказано про перенесення його у ЗВ мови =...276. Від цієї зміни написання класу не змінюється, а залишається таким самим — 81'276, тільки складається тепер із двох частин: 81 класу та приєднаного до нього за допомогою методичної вказівки із Таблиці 1с ЗВ мови класу =...276.6 Професійні й технічні мови. Технолекти. Це стосується і багатьох інших вилучених класів.

Отже, спостерігаємо розкладання СВ класу, які збігаються із ЗВ, на частини, що дає змогу зменшити їх кількість та уникнути невідповідності СВ по різних основних класах. На це звернув увагу фахівець класифікаційної системи УДК Дагоберт Сергель¹ у доповіді "Принцип композиційності та моделювання

сутність-зв'язок: фасетна класифікація у більш широкому контексті", проголошений на міжнародному семінарі "Фасетна класифікація сьогодні: теорія, технологія і кінцевий користувач", що відбувся у Лондоні 2017 р. (табл. 2). Для наочності у таблицю також додано СВ періодів часу 81 класу та коментар.

Аналізуючи таблицю, бачимо розбіжності СВ основних класів та певних прямих індексів (містять часові межі), які частково (окрім 81) збігаються з основою побудови ЗВ мов Таблиці 1с. Звертаємо увагу також на те, що ці періоди не окреслюють чіткі хронологічні межі, яким радше відповідають ЗВ часу "63" Археологічні, доісторичні, протоісторичні періоди та віки. Для того, щоб індекси відповідали єдиній побудові у світі, бажано вилучити по класах СВ для позначення походження й періодів і стадій розвитку та перенести їх до першоджерела у ЗВ мов Таблиця 1с =...01/08 Спеціальні визначники для позначення походження та періодів і стадій розвитку мови.

Таблиця 2

Витяг з доповіді Дагоберта Сергеля

Клас та його запис	Коментарі
Розділи УДК, що дають розбивку часових періодів. Час як фасет	
"..." Таблиця 1g. Загальні визначники часу Документ "має справу" з Часом	Головне місце для надання значень типу Час. Використовується для зазначення компоненту часу в багатьох складових індексу, побудованих за допомогою комбінування з прихованими відносинами, такими як: Предмет або Ідея "був вироблений" Час Предмет або Ідея "був використаний" Час Подія чи Процес "яка мала місце" Час
Таблиця 1с =...01/06 ² Спеціальні визначники для позначення походження та періодів і стадій розвитку мови	Розподіл тимчасового періоду, який зазвичай вважається "історією" (на відміну від "передісторії") на чотири великі періоди: =...01 Стародавній період. Архаїчний період =...02 Класичний період, античний =...04 Середньовічний період. Середній. Центральний =...06 Сучасний період
003.315 Доісторичне письмо. Зачаткове письмо. Протолінійне письмо	
21 Доісторичні і первісні релігії	Здається, що релігії, починаючи з 22, вважаються новими. Вони поділяються за іншими критеріями.
212 Доісторичні релігії	212 додатково комбінується класом із таблиці 1g "63" ³
213 Первісні релігії	
551.7 Історична геологія. Стратиграфія	
7.03'01/06 Фази розвитку в мистецтві	Дотримується таблиці 1с = ... 01 /06 точно, за винятком того, що 7.03'01 /06 називається пізнім періодом Але також див. нижче 7.031
7.01/09 Спеціальні визначники для позначення мистецтва	Широка класифікація як доісторичне мистецтво не потребує таблиці 1g, але можна використовувати таблицю 1g для уточнення вікової специфікації:
7.03 Періоди та фази мистецтва. Школи, напрями, стилі та впливи	◇ 7.031.1"632/633" Мистецтво палеоліту й мезоліту (ранній та середній періоди кам'яного віку)
7.031 Доісторичне мистецтво. Народне мистецтво (стародавнє та сучасне)	◇ 7.031.1"634" Мистецтво неоліту (нового кам'яного віку)
7.032 Мистецтво Стародавнього світу. Античні стилі	◇ 7.031.1"636" Мистецтво мідного віку Примітка: 7.03"636" також є мистецтвом "Мідного віку", але не буде правильно організовано

¹ Працює у відділі бібліотечно-інформаційних студій Вищої школи освіти Університету в Баффало, Нью-Йорк, США.

² Таблиці УДК станом на 2011 р. мають запис "=...01/08" з поділом на п'ять періодів.

³ Примітка авторів: у таблицях УДК станом на 2011 р. такого запису немає.

81'01/'08 Спеціальні визначники для походження та періодів розвитку мов	Повністю збігається з Таблицею 1с = ... '01/'08 =...'01 Стародавній період. Архаїчний період =...'02 Класичний період, античний =...'04 Середньовічний період. Середній. Центральний =...'06 Сучасний період =...'08 Відроджена мова
82'01/'06 Спеціальні визначники для періодів (фаз розвитку) літератури	Подібно до Таблиці 1с = ... '01/'06, але не точно так само 82'01 Стародавній або ранній період. Найраніші форми 82'04 Середньовічний період. Середньовіччя 82'06 Сучасний період

Шановні колеги, звертаємо увагу, що використання у будь-якій формі матеріалів, опублікованих у журналі, слід узгоджувати з редакцією. Посилання на видання обов'язкове

(Продовження теми в наступному номері)